

**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ ЗДІЙСНЕННЯ
ПОСТМИТНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ****ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND PROSPECTS OF IMPLEMENTATION
OF POSTCUSTOM AUDIT IN UKRAINE**

Дорофєєва Л.М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та
міжнародного кримінального права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Стаття присвячена вивченню сучасного стану здійснення постмитного аудиту в Україні та його нормативно-правового забезпечення. Проаналізовано міжнародні та європейські стандарти митного аудиту як форми митного контролю, яка максимально сприяє спрощенню та гармонізації митних процедур та може здійснюватись лише митниками. У результаті проведеного дослідження сформовано висновок про необхідність проведення змін щодо організаційної структури та функцій територіальних органів ДФС із тим, щоб забезпечити безпосереднє проведення документальних перевірок дотримання вимог митного законодавства виключно посадовими особами митниці.

Ключові слова: митне законодавство, постмитний аудит, форма митного контролю, митниця.

Статья посвящается изучению современного состояния осуществления постаможенного аудита в Украине и его нормативно-правового обеспечения. Проанализированы международные и европейские стандарты таможенного аудита как формы таможенного контроля, которая максимально способствует упрощению и гармонизации таможенных процедур и может осуществляться только работниками таможни. В результате проведенного исследования сформирован вывод о необходимости изменений в организационной структуре и функциях территориальных органов ГФС с тем, чтобы обеспечить непосредственное проведение документальных проверок соблюдения требований таможенного законодательства должностными лицами таможен.

Ключевые слова: таможенное законодательство, постаможенный аудит, форма таможенного контроля, таможня.

The article is dedicated to the study of the current status of the implementation of the postcustom audit in Ukraine and its legal support. The international and European standards of customs audit as a form of customs control, which at most contributes to the simplification and harmonization of customs procedures, and may be exercised only by customs officers, were analyzed. As a result of a conducted research has been formed a conclusion about the need of changes in organizational structure and functions of territorial bodies of SFS in order to ensure the direct carrying out of the documentary inspections of observance of requirements of the customs legislation exclusively by the customs' officers.

Key words: customs legislation, postcustom audit, form of customs control, customs.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку митних органів є віддзеркаленням загальних тенденцій адаптації законодавства України до європейських стандартів. Загальновідомим є той факт, що започаткований Кіотською конвенцією [1] та Рамковими стандартами [2] такий засіб митного контролю, як постаудит, став панацеєю у багатьох країнах світу для забезпечення балансу між спрощенням торгівлі та регуляторним контролем. У Європейському Союзі митний постаудит визначено як пріоритетний напрям ще у 2007 р. [3].

З огляду на обраний Україною курс на євроінтеграцію, частиною реалізації якого має стати реформування вітчизняної митної системи, необхідно намітити найбільш раціональні моделі функціонування митних органів, здатні забезпечити надійний контроль за дотриманням законодавства під час переміщення товарів через митний кордон без надмірного втручання в процес такого переміщення.

Стан дослідження. Проблематику проведення документальних перевірок або постмитного аудиту вивчали такі видатні вчені та практики, як І.Г. Бережнюк, К.В. Бондаренко, О.М. Вакульчик, Л.В. Ващенко, І.С. Губіна, О.А. Гончарук, Т.С. Єдинак, В.Ю. Єдинак, Л.М. Івашова, В.В. Іванчо, Ю.В. Оніщик, О.О. Книшек, Л.О. Копцева, Л.О. Ліханіна, О.О. Сливка та інші.

Про необхідність здійснення контрольних функцій після завершення митного оформлення фахівці почали вести розмову ще в 90-х роках минулого століття. Окремі норми Митного кодексу України 2002 року регламентували можливість проведення перевірок після випуску товарів у вільний обіг, що значно загострило дискусію.

Чинне митне законодавство України набагато ґрунтовніше закріплює право на здійснення документальних перевірок щодо дотримання митного законодавства, але нововведення організаційного характеру щодо порядку та

процедури здійснення постаудиту потребують все нових досліджень.

Мета статті – аналіз сучасного стану впровадження в Україні такої прогресивної форми митного контролю, як постмитний аудит, визначення проблемних питань організації його проведення та перспектив здійснення.

Виклад основного матеріалу. Ознаками сучасного митного законодавства розвинених європейських держав є повне законодавче забезпечення, а також прозорість і простота процедур митного оформлення та контролю [4, с. 116].

Сьогодні в міжнародному праві *de facto* створена та успішно функціонує ціла система стандартів, які регламентують різноманітні аспекти міжнародних відносин. Частина з них належить до пріоритетних сфер регулювання суспільних відносин. Для подальшого вдосконалення правової системи України та її входження в європейський правовий простір особливого значення набувають саме європейські правові стандарти [5]. Стандарт діяльності – це такий собі зразок (модель) належного чи можливого поведіння в тих чи інших ситуаціях. Він може відображати загальну практику діяльності або служити орієнтиром для слідування йому в майбутньому за відсутності відповідної практики [6, с. 255].

Аналіз митного законодавства Європейського союзу, Угоду про асоціацію з яким в 2014 році підписала та ратифікувала Україна, дає змогу виокремити низку загальних нормативних актів, що запроваджують стандарти та регулюють здійснення постмитного аудиту в ЄС. До таких документів варто віднести Міжнародну конвенцію про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) 1973 року; Рамкові стандарти безпеки і спрощення світової торгівлі ВМО 2005 року; Митні стандарти ЄС (Customs Blueprints) 2007 року; Митний кодекс ЄС

1992 року; Модернізований Митний кодекс ЄС 2008 року; Митний кодекс Союзу 2013 року (UCC); Технічні примітки ВМО до митного постаудиту (UNCTAD Technical Note 5 Post-clearance audit, 2008); Керівництво з митного постаудиту ВМО (WCO – Guidelines for Post-clearance Audit, 2012); Керівництво з митного аудиту ЄС (EU – Customs Audit Guide, 2007) та інші. При цьому для врегулювання і відображення організаційних та методичних особливостей практичного здійснення митного аудиту в кожній країні-учасниці ЄС діють власні різноманітні за формою (кодекси, закони, інструкції, керівництва) законодавчі акти.

Всесвітня митна організація трактує митний аудит як процес, який дає змогу працівникам митних органів проводити контроль за достовірністю цих митних декларацій шляхом перевірки бухгалтерських книг, записів, бізнес-систем, комерційних даних фізичних осіб / підприємств, задіяних у міжнародній торгівлі [7]. У Європейському Союзі розроблені єдині для всіх держав-учасників ЄС приписи і норми (стандарти), що встановлюють порядок вибору учасників ЗЕД, а також зовнішньоторговельних операцій, що підлягають ревізії, на основі системи аналізу та управління ризиками; порядок безпосереднього проведення ревізії, порядок ведення документації і контроль результатів ревізій [8, с. 53–54]. За таких умов вирішення проблемних питань становлення єдиного для всіх європейських держав правового митного простору здійснюється в межах системи заходів, спрямованих на максимальне зближення митних систем європейських держав, відповідно до положень загальноєвропейських, юридично обов'язкових, уніфікованих правил поведінки в галузі митного у регулювання [9, с. 116].

Проведений О.М. Вакульчик аналіз європейського законодавства з митного аудиту, а також визначення сфер його регулювання дозволили дійти висновку, що положення, які закріплені в чинному Митному кодексі України, в основному відповідають вимогам Кіотської конвенції. При цьому науковець відзначив, що ст. 78 Митного кодексу ЄС визначає сферу постмитного контролю як постмитну перевірку декларацій, під час якої митні органи можуть за власною ініціативою або на прохання декларанта після випуску товарів внести зміни в декларацію. На відміну від українського законодавства (яке розділяє перевірки на виїзні та невиїзні), постмитний контроль в ЄС може проводитись і в приміщеннях декларанта, а митні органи також можуть перевірити і товар, якщо це ще можливо [10, с. 169]. Науковець визначає, що найкращі принципи та стандарти ЄС у галузі митної справи зосереджено у Митних прототипах (Customs Blueprints), одним із 22 напрямів яких є митний постаудит. Саме у порівнянні з цими стандартами пропонується оцінювати недоліки функціонування митних адміністрацій і вносити відповідні зміни до стратегії їхньої діяльності [10, с. 170].

Спираючись на зарубіжний досвід формалізації процесу проведення документальних перевірок після завершення митного оформлення, К.В. Бондаренко ще у 2014 році дійшов висновку про те, що перше й основне завдання у розробці національної програми митного постаудиту – забезпечення юридичними повноваженнями посадових осіб митниці для здійснення митного постаудиту. Митний кодекс має передбачати повноваження посадових осіб митниці на проведення митного постаудиту для забезпечення дотримання митного законодавства, а також повноваження на проведення митного контролю товарів після їх випуску у вільний обіг. Крім того, кодекс має містити доступну інформацію про митні правила, порядок прийняття рішень та процедуру оскарження результатів митного постаудиту [11, с. 163].

Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур, до якої у 2006 році приєдналась Україна, серед інших принципів досягнення мети, відображеної у її назві, називає затвердження сучасного методу контро-

лю, який базується на аудиті [12]. Розділ 6 Конвенції «Митний контроль» встановлює Стандартне правило 6.6, за яким система митного контролю містить у собі контроль на основі методів аудиту.

Під терміном «контроль на основі методів аудиту» у конвенції розуміється сукупність заходів, за допомогою яких митна служба переконується у правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію. «Митною службою» при цьому є державна служба, на яку покладене застосування митного законодавства та стягнення мит та податків, а також застосування інших законів та правил, що стосуються ввозу, вивозу, переміщення або зберігання товарів, а її адміністративний підрозділ, уповноважений на виконання митних формальностей, називається митним органом.

Свого часу спеціалісти наголошували, що саме співпраця з митними органами іноземних держав, насамперед європейських, у яких вже є певні напрацювання у напрямі митного постаудиту, внесе позитивне в розробку нових методик, підвищить кваліфікацію фахівців, а також надасть змогу систематизувати знання та зробити прозорою методологію успішного митного постаудиту, вдосконалити роботу митниці [13, с. 27]. Проте і власні досягнення у період дії попереднього Митного кодексу України, зокрема у 2010–2012 рр., коли достатньо активно запрацювали підрозділи контрольно-перевірочної роботи (митного аудиту) дали змогу І.Г. Бережнюку дійти висновку, що митний аудит – сучасна ефективна форма митного контролю, яка не тільки спрощує митні процедури, але й виконує фіскальну, каральну та превентивну функцію стосовно суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та стимулює їх до чесного діалогу з державою. А оцінюючи фіскальні результати митного аудиту, визнати, що його проведення є економічно вигідним для митних органів і держави. Чисельний штат співробітників митних органів, що займалися митним аудитом на початок 2013 р., не перевищував 150 осіб (з урахуванням співробітників центрального апарату), при цьому у 2012 р. за результатами документальних перевірок донарахована сума становила близько 400 тис. грн. у розрахунку на одну посадову особу [14, с. 216].

Позитивно характеризуючи Митний Кодекс України (2012 р.), який розширив права митниці та підстави для проведення документальних виїзних перевірок та невиїзних перевірок, Ю.В. Оніщик відзначає, що це дало змогу фактично прискорити митний контроль на етапі безпосереднього оформлення та скоротити витрати часу на нього. Але, на думку науковця, з якою ми погоджуємось, незважаючи на те, що Митним кодексом України і закріплено основні положення щодо проведення документальних перевірок, чітко визначені права та обов'язки посадових осіб митниці та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, проте цього недостатньо для більш прогресивного розвитку цього виду контролю [15, с. 392–393].

Аналізуючи сучасний стан нормативно-правового та організаційного забезпечення здійснення постмитного аудиту, зупинимось на структурних змінах, що відбулись у системі митних органів та підрозділів митного аудиту. Як зазначалось вище, в період 2010–2013 рр. відділи митного аудиту знаходились у структурі кожної митниці, були підпорядковані керівнику цього органу, а в центральному апараті Державної митної служби України функціонував відповідний департамент, який забезпечував методичне, організаційне та практичне керівництво відділами аудиту митниць.

До безпосереднього проведення перевірок залучались посадові особи відділів аудиту, а за необхідності – підрозділів митного оформлення та адміністрування митних платежів. Перевірки призначались керівником митниці у складі

3–5 осіб, які самостійно упродовж установленого часу проводили документальну перевірку, формували висновки та готували матеріали для розгляду та прийняття рішення. На нашу думку, це була достатньо оптимальна та економічно виправдана модель діяльності зі здійснення митного контролю після завершення митного оформлення.

Перетворення та структурні зміни, що відбулись у системі підрозділів митного аудиту в період з 2013 р., на нашу думку, погіршили ситуацію зі здійснення вказаної форми митного контролю. На практичну відсутність застосування методів постаудиту як одного з фундаментальних складників митної справи в 2015 р. вже прямо вказують автори дослідження проблем реформування Державної фіскальної служби України Європейського інформаційно-аналітичного центру [16, с. 20].

У зв'язку зі створенням Міністерства доходів і зборів України та реорганізацією митної та податкової служб у червні 2013 р. у митницях були ліквідовані підрозділи митного аудиту, а в головних управліннях Міндоходів у областях створені єдині управління (відділи) податкового та митного аудиту. На практиці виникла низка проблем, пов'язаних із правовим, кадровим та методичним забезпеченням таких перевірок. Створилась парадоксальна ситуація, коли митний контроль здійснюють не митники. Не було вирішено це питання і в 2014 році у процесі перетворення Міністерства доходів і зборів на Державну фіскальну службу України, де зазначені підрозділи і сьогодні функціонують у складі головних управлінь ДФС в областях.

Аналіз нормативної бази дає змогу констатувати, що пункт 24 ст. 4 Митного кодексу України розкриває поняття «митний контроль» як сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів із питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку. Ст. 336 МКУ до форм митного контролю, які здійснюються безпосередньо посадовими особами органів доходів і зборів, відносить проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів. Отже, ця форма контрольної діяльності за вітчизняним законодавством і є постмитним аудитом, тобто тим сучасним методом, на перспективності впровадження якого наполягає міжнародна спільнота.

Виходячи з положення п. 34-1 ст. 4 МКУ, органами доходів і зборів є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, митниці та митні пости. Саме на них покладається безпосереднє здійснення державної митної справи [17, с. 543], складовою частиною якої є митний контроль [17, с. 7]. Враховуючи, що митниця є територіальним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на органи доходів і зборів [17, с. 546], логічним є висновок, що будь-яка форма митного контролю (у тому числі проведення документальних перевірок своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів) може безпосередньо здійснюватись винятково посадовими особами митниці. Крім того, Митним кодексом не допускається втручання у діяльність митниць інших територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику [17, с. 546].

З огляду на наведені положення вітчизняного законодавства та вимоги міжнародних стандартів, вважаємо, що створення у 2013 р. підрозділів митного аудиту у структурі Головних управлінь Міндоходів у областях та перенесення їх в аналогічну структуру Державної фіскальної служби України у вересні 2014 р. [18] є помилковим. Жод-

ним законодавчим актом не надано право проведення цієї форми митного контролю посадовим особам, що не є працівниками митниці.

Відомчі організаційно-розпорядчі документи не можуть змінювати норми права, відтак спірним видається нам урегулювання окремих питань порядку організації і проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи наказами Міністерства доходів і зборів України від 16 січня 2014 р. № 23 [19] та Державної фіскальної служби України від 12 жовтня 2016 р. № 856 [20].

Як бачимо, сама форма розпорядчого документа носить суто рекомендаційний характер. І хоча розроблені методичні рекомендації (наказ ДФС від 12 жовтня 2016 р. № 856) Державною фіскальною службою відповідно до вимог Митного і Податкового кодексів, а також інших нормативно-правових актів, що стосуються митного та податкового законодавства, його норми не відповідають на основне питання: яким чином повноваження на проведення форми митного контролю передано посадовим особам, які не являються працівниками митниць. Визначаючи суб'єктів проведення перевірок, у пункті 1.6 встановлюється, що їх здійснюють посадові особи відповідних структурних підрозділів ДФС, головних управлінь ДФС в областях, м. Києві, Офісу великих платників податків ДФС, до функцій яких належить проведення дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи. Закріплення функцій за органами ДФС та їхніми структурними підрозділами відбувається шляхом видання наказу ДФС, який носить організаційно-розпорядчий характер і також не мав би змінювати закріплених Митним кодексом повноважень.

Визначений митним законодавством порядок здійснення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи передбачає використання інформаційних, аналітичних, кадрових ресурсів митниць та їхніх посадових осіб, наділених відповідними повноваженнями щодо доступу до певної інформації, програмно-інформаційних комплексів, автоматизованих систем та документів, що зберігаються митними органами. У процесі проведення перевірок митниками (до 2013 р.) не виникло проблем організаційного та правового характеру під час отримання інформації щодо ризиків порушень митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності для внесення їх до плану перевірок; копій документів, що подавались у процесі митного оформлення; надання правової оцінки в питаннях наявності ознак порушень митних правил та розгляду питання щодо наявності підстав для складання протоколу про порушення митних правил (і складання такого протоколу); організації та проведення взяття проб та зразків для дослідження; накладення митного забезпечення; направлення до митних та інших уповноважених органів іноземних держав запитів про надання адміністративної допомоги у сфері попередження, виявлення та розслідування митних правопорушень та на перевірку автентичності документів, які надавались під час митного контролю та оформлення тощо. Робоча група формувалась із посадових осіб митниці, а тому наказ не потребував попередніх узгоджень щодо складу осіб, що входять у такі групи, а взаємодія у процесі проведення документальної перевірки між структурними підрозділами одного митного органу здійснювалась на лінійному рівні і не потребувала зайвих погоджень та запитів щодо документального оформлення делегування окремих дій, прийняття рішень або отримання інформації і документів працівникам іншого органу (іншої юридичної особи).

Запропонована система взаємодії підрозділів державної фіскальної служби значно ускладнює процедуру проведення документальної перевірки через намагання «легалізувати» здійснення підрозділами, уповноваженими на

проведення перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, неприбуткових їм повноважень. У результаті за наявності лише двох підрозділів, уповноважених на проведення перевірок – митного аудиту та податків і зборів із фізичних осіб, до їх проведення можуть залучатись посадові особи підрозділів інформаційних технологій, погашення податкового боргу і експерти Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень ДФС, а також посадові особи шести підрозділів митниць ДФС, до повноважень яких належить здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, контролю за класифікацією товарів згідно УКТЗЕД, контролю за дотриманням вимог митних режимів, контролю за визначенням країни походження товарів, контролю за законністю отримання пільг в оподаткуванні, повноти сплати митних платежів / правомірності застосування умовного повного/часткового звільнення від оподаткування митними платежами відповідно до заявленого митного режиму, відбору проб (зразків) товарів та накладення митного забезпечення. Крім того, у процесі проведення та підготовки висновків за результатами перевірки можуть бути задіяні підрозділи митниці з боротьби з митними правопорушеннями, документального забезпечення та юридичні. Як бачимо, для забезпечення можливості проведення перевірки двома уповноваженими підрозділами залучається ще десять. При цьому у кожному разі, коли виникає потреба у зверненні до «залучених» підрозділів та їхніх посадових осіб, підрозділ, що здійснює (очолює) документальну перевірку, звертається до керівника відповідної митниці або експертної установи із запитом за підписом керівника уповноваженого органу ДФС, що призначив перевірку. У такому ж ускладненому порядку отримуються відповіді та витребувані матеріали і документи, що, безперечно, призводить до втрати оперативності та ритму перевірки, збільшення часу та підвищення ризику недотримання процедури її проведення.

На нашу думку, запропонована система взаємодії у процесі проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи не сприятиме формуванню сучасної системи митного аудиту, яку очікують не лише вітчизняні бізнес-структури, а й європейські партнери. Підписання та ратифікація Україною 16 вересня 2014 р. Угоди про асоціацію з

ЄС вимагає активних кроків із приведення адміністративної спроможності відповідних адміністративних органів у відповідність до цілей ефективного контролю та підтримки сприянню законній торгівлі [21]. Ст. 76 Угоди закріплює домовленості сторін, що їх відповідне митне законодавство як принципове питання має бути стабільним та всеохоплюючим та що положення і процедури мають бути пропорційними, прозорими, застосовуватись уніфіковано, а також забезпечать застосування сучасних митних методів, зокрема і постаудитного контролю, для спрощення та сприяння ввезенню та випуску товарів.

З метою підвищення ефективності документальних перевірок та раціонального використання кадрового потенціалу Державної фіскальної служби варто невідкладно вжити організаційних заходів щодо відновлення діяльності підрозділів митного аудиту та повноважень зі здійснення вказаної форми митного контролю в митниці. Оскільки в Митному кодексі України передбачено проведення митного контролю працівниками митниці, а не іншими територіальними органами ДФС, достатньо внести зміни у відомчі накази, які стосуються структури підрозділів центрального апарату, головних управлінь ДФС в областях, Офісу великих платників податків ДФС, митниць і закріплення за ними відповідних функцій та процедур.

Висновки. Постмитний аудит являє собою ефектвну форму митного контролю, яка визнається митними адміністраціями європейських країн як пріоритетна. Митне законодавство України регламентує підстави і порядок здійснення документальних перевірок дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи з урахуванням міжнародних стандартів щодо спрощення та гармонізації митних процедур. Проведення постмитного аудиту іншими, ніж митниці, органами Державної фіскальної служби України не відповідає положенням Митного кодексу України щодо документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів. Відтак необхідно внести зміни до відомчих наказів, що визначають організаційну структуру та функції територіальних органів ДФС та їхніх підрозділів, утворивши відділи митного аудиту у складі митниць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кіотська конвенція від 18 травня 1973 р. (Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур) – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Рамкові стандарти безпеки та спрощення міжнародної торгівлі. – Всесвітня митна організація, 2005. – Режим доступу: www.kmti.gov.ua/dmsu/control/uk/publish.
3. Customs Seeks To Clarify Alleged Probe Of Importer 4B 253/2003/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jamaicagleaner.com/gleaner/20130624/lead/lead95.html>.
4. Калініченко А.І. Шлях адаптації українського митного законодавства до світових стандартів / А.І. Калініченко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2015. – № 1. – С. 115–118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsei.org.ua/1_2015/30.pdf.
5. Київець О.В. Європейські правові стандарти як міжнародно-правова категорія / О.В. Київець // Європейські студії і право. – № 1(5) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eurolaw.org.ua/publications/ukrainian-journal-of-european-studies/5-2011/44-2011-12-29-14-40-03#_ftn3.
6. Ромашев Ю.С. Международные правоохрнительное право: монография / Ю.С. Ромашев. – 2-е изд., доп. – М.: Норма: ИНФРА_М, 2013. – 352 с.
7. Офіційний веб-сайт Всесвітньої митної організації [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.wcoomd.org/en/about-us/legal-instruments.aspx>.
8. Соловьев В.В. Совершенствование таможенного контроля на основе выборочного проведения таможенных ревизий : Дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 Москва, 2006 195 с.
9. Перепьолкін С.М. Міжнародно-правові аспекти митного співробітництва європейських держав: Монографія. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2008. – 180 с.
10. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія; за заг. ред. О.М. Вакульчик. – Хмельницький ; ПП Мельник А.А., 2014. – 208 с.
11. Бондаренко К.В. Документальні перевірки: зарубіжний досвід формалізації процесу / К.В. Бондаренко // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2014. – № 1. – С. 161–166.
12. Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у змінній редакції згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур» від 5 жовтня 2006 р.
13. Білоус Т.А. розвиток митного пост-аудиту в Україні шляхом удосконалення співпраці з митними органами іноземних держав // Зовнішньоекономічна політика держави та актуальні проблеми митної справи: економіко-управлінські, правові, інформаційно-

технічні, гуманітарні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2012. – С. 26–27.

14. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія; за заг. Ред. І.Г. Бережнюка. – Хмельницький.: ПП Мельник А.А., 2014. – 428 с., Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія; за заг. ред. І.Г. Бережнюка. – Хмельницький.т: ПП Мельник А.А., 2014. – 428 с.

15. Оніщик Ю.В. Правове регулювання митних відносин в Україні та в країнах Європейського Союзу: фінансово-правовий аспект : монографія / Ю.В. Оніщик. – К. : КТ «Забеліна-Фільковська Тетяна Сергіївна і компанія «Київська нотна фабрика», 2013. – 480 с.

16. Дроговоз Ю., Черніков Д. Як та навіщо реформувати Державну фіскальну службу України. Європейський інформаційно-дослідницький центр. – Київ, 2015. – 34 с.

17. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р.

18. Наказ Державної фіскальної служби України № 129 від 12 вересня 2014 р.

19. Методичні рекомендації щодо порядку оформлення документів у ході проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, а також реалізації їх матеріалів, затверджені наказом Міндоходів від 16 січня 2014 р. № 23.

20. Методичні рекомендації щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, затверджені наказом ДФС від 12 жовтня 2016 р. № 856.

21. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована 16 вересня 2014 р.

УДК 342.57(477)+002:004

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ПРОЦЕСІ ГРОМАДСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

LEGISLATIVE REGULATION OF EXCHANGE OF INFORMATION IN THE PROCESS OF CIVIL EXAMINATION OF LOCAL GOVERNMENT BODIES

Дубняк М.В.,
аспірант

Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної академії правових наук України

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання інформаційної взаємодії в процесі громадської експертизи на предмет вдосконалення законодавства аналогічних відносин в місцевому самоврядуванні. Запропоновано авторське визначення «громадської експертизи діяльності органів місцевого самоврядування»; здійснено класифікацію прав і обов'язків суб'єктів, які приймають участь в експертизі; обґрунтовано необхідність затвердження методики здійснення інформаційної взаємодії при проведенні громадської експертизи діяльності органів місцевого самоврядування й їх посадових осіб.

Ключові слова: інструмент інформаційної взаємодії, місцеве самоврядування, громадська експертиза, методика інформаційної взаємодії, інформаційний продукт.

Статья посвящена исследованию правового регулирования информационного взаимодействия в процессе общественной экспертизы на предмет возможного усовершенствования законодательства аналогичных отношений в местном самоуправлении. Предложено авторское определение «общественной экспертизы деятельности органов местного самоуправления»; осуществлена классификация прав и обязанностей субъектов, участвующих в экспертизе; обоснована необходимость утверждения методики осуществления информационного взаимодействия при проведении общественной экспертизы деятельности органов местного самоуправления и их должностных лиц.

Ключевые слова: инструмент информационного взаимодействия, местное самоуправление, общественная экспертиза, методика информационного взаимодействия, информационный продукт.

The article is devoted to research of legislative regulation of informational interaction in the civil examination process, related to legislation improvement of analogous relationships in local government. Proposed the author's definition of «examination of local government's activity»; performed the classification of rights and obligations of subjects, which are involved in examination; justified the necessity of approval of information exchange method during conduction of civil examination of local government bodies and their officers.

Key words: instrument of information exchange, local government, civil examination, method of information exchange, information product.

Постановка проблеми. Громадська експертиза – інструмент інформаційної взаємодії, який створює потенційну можливість для забезпечення зворотного зв'язку органу місцевого самоврядування (далі – ОМС) з громадою. Ефективність використання цього інструменту значним чином залежить від якості інформаційної взаємодії між суб'єктами місцевого самоврядування. У свою чергу, якість інформаційної взаємодії визначається змістом правового регулювання суспільних відносин в цьому сегменті діяльності ОМС, зокрема, необхідним є визначення правового режиму інформаційної взаємодії. На жаль, законодавець практично не звертає уваги на вирішення цих проблем в національному законодавстві, яке стосується місцевого самоврядування.

Таким чином, дослідження особливостей правового регулювання інформаційної взаємодії між суб'єктами місцевого самоврядування в процесі громадської експертизи й розробка рекомендацій для удосконалення законодавства є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання громадської експертизи досліджували А. Балицька, М. Лациба, Л. Наливайко, А. Орешкова, О. Орловський, О. Сушко, Л. Усаченко, О. Хмара, Т. Шевченко та інші. Загальні питання правового регулювання інформаційних відносин були предметом наукового інтересу В. Белевцевої, В. Брижко, К. Калюжного Л. Коваленко та інших. Разом з тим системного дослідження правового